

MenART

podpora talentů

Stipendijní akademie MenART již čtvrtým rokem propojuje významné umělce s těmi, kdo teprve stojí na prahu své umělecké kariéry. Nové inspirace a zkušenosti předávají špičky svých oborů žákům základních a středních uměleckých škol a jejich učitelům.

TEXT — ALENA SOJKOVÁ / FOTO — ZDENA HANÁKOVÁ

Jak pěstovat talent, aby nezapadl a rozvíjel se? Jak předejít vyhoření těch, co sotva otvírají dveře pořádného kumštu? A jak povzbudit pedagogy, kteří v mnohdy ubíjejícím vyučovacím procesu těžko hledají prostor a energii věnovat se velmi nadaným žákům? S těmito otázkami přišla v roce 2018 Stipendijní akademie MenART, jež vznikla v rámci Nadačního fondu Magdaleny Kožené. Podle Dany Syrové, zakladatelky MenARTu, je vedle podpory talentů důležité i posílení sebevědomí samotných

základních uměleckých škol. Žáci a jejich učitelé, kteří prošli výběrovým řízením, se s mentorem svého oboru setkají na počátku školního roku na kroměřížském soustředění a poté na čtyřech celodenních konzultacích během roku.

Oslovili jsme umělce-mentory v hudebních oborech a položili jim následující otázky:

1. Co považujete pro talentované studenty, kteří se rozhodují o své

další cestě, v procesu výuky za nejpodstatnější?

2. Co je ve vedení často malých dětí pro vás nejtěžší? Jak vystihnout rovnováhu mezi už nastupující profesionální prací a pořád ještě dětskou hravostí?

3. Co byste ve svém oboru ZUŠ-kám doporučili v přístupu k výuce?

4. Jak se cítíte jako člen triády žák-učitel-mentor? Co vás nejvíce naplňuje na poslání mentora?

Ivo Kahánek (klavír)

1. Za důležité považuji najít správný individuální mix dostatečně brzkého profesionalismu a dětské radosti, možná i určité naivity a srdce na dlani. Dnešní doba tlačí skvělé výkony i možnost prosazení se do stále nižšího a nižšího věku, a proto i počátek profesionalismu přichází brzy. Ovšem s tím souvisí riziko vyhoření, protože dítě je přirozeně hravé a dává přednost věcem, které chce dělat, nejen těm, které dělat musí. Kariéra umělce je však dlouhá, a proto je důležité nevyhořet, a přitom být v dostatečně raném věku hodně dobrý.

2. Nejmenším dětem, s kterými jsem se v MenARTu setkal, bylo kolem osmi let. A pro mě to znamená najít hranici mezi nároky, kdy po nich chci to, co po svých studentech na AMU, a přístupností přiměřenou jejich věku, tedy abych jim to vysvětlil způsobem, který by pochopily. Musím se vyjádřit tak, aby to nebylo zjednodušující, a zároveň nebylo na hony vzdálené dětskému vnímání. V MenARTu mám to štěstí, že dětem vysvětluji koncepční věci a komentuji jejich výkony z odstupu. Ta každodenní náročná mravenčí práce je na jejich učitelích. Děti, s kterými se setkávám, učím myslet – zahrnu jim skladbu, kterou si přivezly, a snažím se jim vysvětlit, co se v tu chvíli děje v jejich

hlavě a jejich rukou a proč se to tak děje. Z dlouhodobého hlediska to má efekt v tom, že pak už tak často nebudou potřebovat pedagoga, budou znát potřebné mechanismy a samy si klást otázky a odpovídat si na ně.

3. Poslání ZUŠek je jiné, než čím se zabýváme v MenARTu. Jejich posláním je hudbu propagovat, dělat radost prostřednictvím hudby a vychovávat posluchače a lidi, kteří ji budou mít celoživotně jako koníčka. Bráním se jakémukoli jasnému doporučení. Nechci si hrát na vševěda před učiteli, kteří pět dní v týdnu sedí odpoledne co odpoledne ve škole a setkávají se jak s pilnými, tak ne příliš připravenými žáky. Byl bych moc rád, kdyby po většinu času byla přítomna láska k dětem. Když tam je a děti ji rozpoznají, může pak pedagog být i vcelku drsný. A učitelům, kteří si tuhle lásku udrží, lze pak doporučit, chtějte po dětech ještě víc. Můžete si to dovolit, protože ony vědí, že je máte rádi.

4. Mentor je velmi příjemná pozice, protože je přirozená autorita a má onen zmíněný odstup. První týden v Kroměříži je oťukávací, cítím jistotu zvědavost od rodičů i učitelů, jak moc se budu vyťahovat, ale záhy se všichni uklidní a velice rychle se utvoří vzájemná komunita. Utváření

těchto příjemných kolektivů a komunit mě velice baví.

Radek Baborák (práce se soubory)

1. Myslím, že když byl talent dán, jen tak se neztratí. Není třeba někam spěchat. Hudba i profesní život hudebníka je na celý život. Talent se dá jedině „zabít“ nadměrnou rutinou a příliš brzkým vstupem do soukolí soutěží a s tím spojených stresů, výběrem věku nepřiměřeně náročných skladeb, prostě honbou za úspěchem a kariérou za každou cenu. Takže bych radil udělat si s rodiči a pedagogy rozumný plán vývoje muzikantské osobnosti na více let dopředu a flexibilně ho měnit. Jsem přesvědčen, že to je to nejpodstatnější.

2. Dětskou hravost by se měl umělec snažit zachovat si velmi dlouho. Já osobně cítím obrovskou zodpovědnost pedagoga při vedení studentů již několik let. Úplně malé děti jsem občas učil na hornových kurzech a smekám přede všemi, kteří učí začátky na jakýkoliv nástroj.

3. Můj obor v MenARTu je souborová hra a školní orchestry. Z vlastní zkušenosti vím, že to studenty baví nejvíc. V dětství jsem každý den trávil v jiném druhu souboru. Byla to dechovka, hornový soubor, dechové kvinteto, trio housle, horna, klavír.

A to mi zůstalo – celou řadu různých komořin hraju dodnes. A přál bych a doporučil to všem. Jedině tam se dá naučit vnímat hudbu a poslouchat okolí a podle potřeby a partu mého nástroje hrát jednu více a jindy méně. To je totiž muzika.

4. Pocházím z pedagogické rodiny, takže někomu něco vysvětlovat a dobírat se takzvaného jádra pudla mám v krvi. Předávat něco dále je velmi záslužná, ale i zodpovědná činnost. Naplňuje mne právě toto poslání samo o sobě.

Kateřina Kněžíková (zpěv)

1. Nejdůležitější je podle mého láska k hudbě a potřeba se hudbou vyjadřovat. Člověk se během života dostane do spousty slepých uliček a mnohdy je to velmi tvrdý chleba. A právě tato vnitřní potřeba člověka utvrzuje v tom, že je na správné cestě. Netvrdím, že to nestojí velké úsilí. Neméně důležité jsou i další aspekty jako odhodlání, vytrvalost, poctivost a především trpělivost.

2. Vždy je velmi obtížné, aspoň na začátku, během poměrně krátké doby rozpoznat a pochopit, s kým pracuji. Odhad osobnosti dítěte a její následné uchopení a směřování je to nejtěžší. Dle mého názoru se profesionální práce a dětská hravost nevyklučuje. Ba naopak. Obohatit se mohou obě strany a mě osobně to velice nabíjí a motivuje. Alfou a omegou je důvěra, kterou si musím získat prakticky hned. Jinak se ztrácí drahocenný čas.

3. Chovám velký obdiv ke každému pedagogovi, který svou práci dělá poctivě a sám hledá další stimuly pro sebe samotného. Děti jsou jako houby a umí poměrně v krátké době nasát a osvojit si spoustu informací. Doporučila bych nebát se občas zaexperimentovat a snažit se jim nabízet nové impulzy. Děti jsou nadmíru kreativní a častokrát pomohou eliminovat jistou dávku stereotypu, která se může čas od času vloudit do vedení každého z nás.

4. Jsem tímto modelem nadšená. Už během prvních dvou měsíců práce jsem u každého stipendisty zaznamenala neuvěřitelný pokrok. Není to otázka jen zpěvu samotného, tedy techniky, ale obecného přístupu k tomuto oboru. Jejich nadšení a také nadšení pedagoga, který ho zcela přirozeně na své žáky přenáší, je nesmírně inspirující a nakažlivé. Pro žáky ZUŠ je tento model naprosto nutný. Já funguji

jako navigace. Během prvního setkání, které je rozloženo do tří dnů, poznám, s kým mám tu čest, a pak už jen motivuji, objevuji a navrhuji případné směřování. Práce v hodinách je opravdu náročná, nejen pro mě, ale především pro studenta. Ale nejdůležitější práci, tu mravenčí, odvedou jejich pedagogové.

Jan Fišer (housle)

1. Věcí, které jsou nesmírně důležité, je několik, přestože celkově jich je celkem dost. Asi první je láska k tomu, co dělají, protože i když se zrovna nedaří, s láskou k hudbě se takové období překonává lépe. Neméně důležitá je disciplína při cvičení, radost při hraní a touha se zdokonalovat. A potom také štěstí na pedagogy a lidi, kteří v pravý čas posunou kariéru žádoucím směrem.

2. To je velmi individuální. S někým, kdo je věkem sice mladý, ale mentálně i motoricky vyspělejší, můžete diskutovat o různých aspektech houslové hry v úplně jiné rovině než s někým, kdo nemá třeba plně zvládnuté některé zásadní technické prvky. Takže asi nejtěžší je naladit se na společnou vlnu a záhy „prokounout“ každého, abych zjistil, co na toho či

onu platí. Někdo potřebuje především povzbuzovat, otevírat a jít na věci s humorem, aby se eliminoval strach z technických výzev. A někdo naopak potřebuje spíš důslednost a jasný rozbor.

3. Na to je těžké odpovědět. Chci věřit a myslím, že všechny pedagožky a pedagogové vydávají směrem k dětem ze sebe maximum. Snad jednu radu, byť možná obecnou, ale zato dost podstatnou. Tedy aby nezůstávali utvrzení v tom, co se sami jednou naučili, a měli chuť poznávat nové metody, přístupy, aby se snažili rozšiřovat obzory jak v pedagogickém, tak v interpretačním smyslu. Tak mohou sami být „čerství“, lépe motivovat svoje žáčky a žáky, a tím snadněji rozdmýchat jejich nadšení.

4. Jsem velmi rád, že mohu mladým houslistkám a houslistům ukázat, co obnáší být profesionálním hudebníkem, a otevřít jim dveře do dalších místností toho skvostně bohatého domu zvaného hudba. Tím, že mohu působit na obě složky výuky na ZUŠ, tedy na žáka i jeho pedagoga, se znásobuje účinek a přetrvává déle, což je v systému jen několika setkání během školního roku také podstatné.

Jan Ostrý (flétna)

1. Nejpodstatnější je první učitel, v tomto případě učitel v hudební škole, který by měl dítě nadchnout, probudit v něm lásku k hudbě a dát mu dobré základy. Neméně důležití jsou pak rodiče. Dítě se v hudební škole nenaučí hrát samo jen návštěvou výuky. Rodiče by měli pedagogovi pomoci, a to velice prostým způsobem – zkontrolováním, zda dítě cvičilo, nebo necvičilo. Stačí na to jednoduchý pokyn: „Tak mi zahraj, co jsi dnes nacvičil.“ Není potřeba rodič odborník, ale rodič, který se zajímá jak o pokroky, kterých dítě dosahuje, tak mu záleží na jeho rozvoji. A o ten pečuje třeba také tím, že svého potomka vodí na koncerty či do divadla. I nejlepší žáci dostávají podporu jak od učitele, tak od rodiny. Nikdo nemůže čekat, že se výsledky dostaví samy.

2. Začínal jsem u profesora Žilky, který s námi jednal v našich dětských letech jako rovný s rovným. O žádné hravosti či obrázkové učebnici se nedá mluvit. Prostě jsme museli cvičit. Byl na nás přísný tak, jak by to podle mého názoru současné děti nesnesly. A přesto jsme ho měli moc rádi, vážili jsme si ho a já jsem za jeho přístup velmi vděčný a rád na něj vzpomínám. Všechno záleží na tom, na jaké nároky jsou děti zvyklé ze školy nebo z domova. Zda je musí všechno jenom a pouze bavit, nebo přijmou jakýsi profesionální přístup

odmalička. Malé děti to zvládnou většinou velmi snadno, mnohem lépe, než je nyní módní si myslet.

3. Protože neučím na základní umělecké škole, necítím se povolán o tomto tématu mluvit. Ale myslím si, že motto řady hudebních škol je, aby se děti nepředřely, aby je to ale spoň trochu bavilo, a hlavně aby nepřestaly chodit. Proto bych hudebním školám přál, aby měly dobré učitele a nápomocné rodiče. Teprve v tomto podhoubí může být rozpoznán talent, kterému kvalitní učitel pomůže vyrůst. A dodám ještě osvědčené vedení školy, kterému nezáleží jen a pouze na vyplněných lejtrech a všechny zúčastněné umělecky podpoří.

4. Jsem velmi vděčný, že jsem se do této role v MenARTu dostal. Myslím si, že největší práci odvádí jednoznačně pedagog na ZUŠ, v souladu s ním rodiče a pak jsem teprve v pozadí já, abych mladému adeptovi hudebnického života trochu pomohl. Svou roli bych pak nepřeceňoval. Možná bych ji přirovnal k tomu, když jsem asi jako desetiletý chodil k profesorovi Žilkovi do Dřevěné píšťalky a tam jsem měl možnost slyšet třeba Smetanovo kvarteto, Jiřího Stivína, Karla Bermana a řadu dalších umělců. Později jsem ve dvanácti letech díky dalšímu mému profesorovi Františku Malotínovi potkal Milana Muncingera, který

mi nabídl k poslechu celý svůj ohromný archiv zahraničních desek. V té době to byl opravdový hudební poklad. A tito moji profesori a další osobnosti, které jsem měl možnost potkat, mě utvrdili v tom, že chci být flétnista, hudebník. Doufám, že se mi jednou také podaří někomu takto popostrčit k tomu, aby se mu hudba stala nejen zálibou, ale i jedinou možnou a myslitelnou profesí.

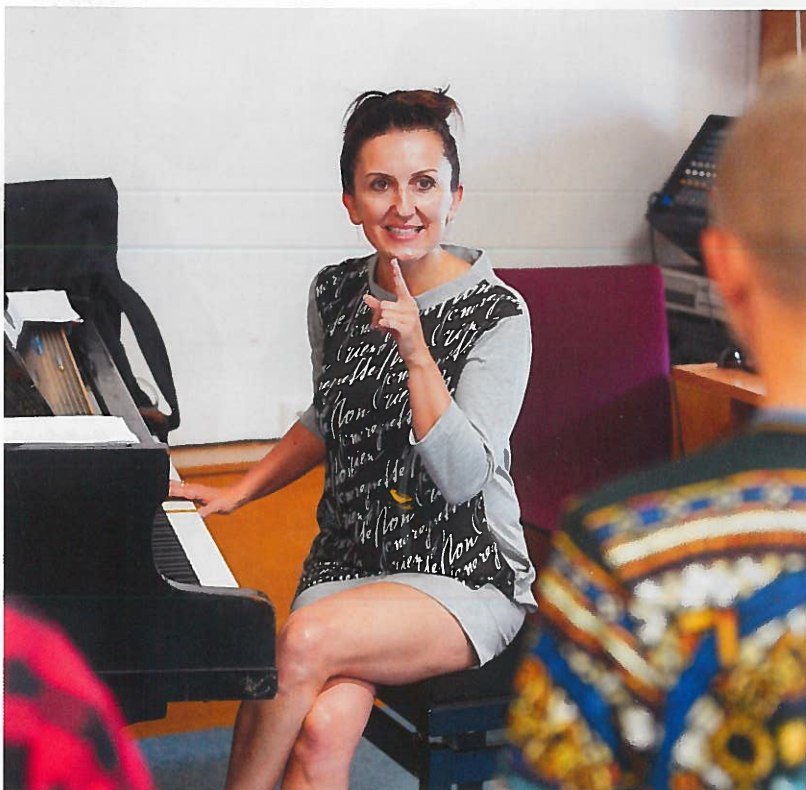
Radka Fišarová (muzikál)

1. Je velmi důležité si uvědomit, co vše profese hudebníka obsahuje. Nestačí pouze krásný hlas nebo talent. Snažím se studentům představit všechny klady i zápory naší profese i to, co by měli obsáhnout: od práce na počítači přes jazykové vybavení až po základy marketingu. A co se týká ryze umělecké stránky, pro mě je důležité, aby se nesrovnávali s druhými a vycházeli ze svého talentu, aby si uměli najít své místo na hudební scéně. Nemusí mít geniální hlas, pokud najdou to své místo, mají vyhráno.

2. Myslím, že hravost spojená s pracovitostí a pílí je základ jakékoli umělecké profese. Pokud je přítomna pouze hravost, narazí mladý umělec časem na limity. Pokud má v sobě pouze dril, může časem ztratit vztah k hudbě. Je tedy pro mě důležité, a proto možná i nejtěžší, najít ten správný způsob motivace, aby talentované dítě chtělo pracovat samo. A pak je nechat jít samotné.

3. V dnešní době bych všem ZUŠkám především ráda ze srdce poděkovala za to, jakou projevily neuvěřitelnou profesionalitu a trpělivost. Učitelé, se kterými jsem měla možnost se setkat nebo s nimi spolupracovat, jsou nejen skvělí ve svých oborech, ale také velmi obětaví.

4. Nesmírně mě baví právě ta kombinace. A fakt, že mám tu možnost připoutat k sobě ještě více žáka s jeho učitelem. Přináším nezávislý pohled a svou zkušenost, kterou si student přebere, a jeho učitel, který žáka dokonale zná, s ním může doladit moje informace. Zároveň já přebírám zkušenosti pedagogů a vnímám jedinečnost žáka. Pokud je pak možnost propojit všechny stipendisty a pedagogy dohromady, je to výjimečný zážitek.

Marcel Bárta (volná tvorba a improvizace)

1. To je celkem těžká otázka... Ta nejdůležitější věc v jakémkoliv věku a fázi vývoje je motivace. Umět motivovat, probudit zájem, to je umění. Pokud se to povede a propukne vášně pro věc, což nemusí být nutně ani učitelova zásluha, student pak pracuje více méně sám a na učiteli je být jen jakýmsi hlídačem, pozorovatelem, opravovatelem a v případných krizích znovu motivátorem... Sám se to neustále učím a tápu, každý student je jiný a na mně je to odhalit, odhadnout, pokusit se... Je důležité představit hudbu v celé její bohatosti, ať má student možnost hledat si to své.... Tedy vést je k samostatnosti, k uvědomění si, co a proč dělají, k hledání vlastního obrazu. Pokud je člověk fascinován a zapálen pro věc a má to štěstí se potkávat s inspirativními lidmi, jde vše více méně samo. Každého čekají překážky různého druhu, a ty jsou neméně důležité, protože nás spolu s vášní pro věc posouvají kupředu.

2. Sám neučím úplně malé děti, proto mám velký respekt k učitelům, kteří se jim věnují od prvočátku. Asi nejtěžší je udržet jejich pozornost, probudit v nich zájem o hudbu samotnou, a zároveň v nich zachovat přirozenou

***Hravost
spojená
s pracovitostí
a pílí je základ
jakékoli
umělecké profese.
Pokud je
přítomna
pouze hravost,
narazí mladý
umělec časem na
limity.
Pokud má v sobě
pouze dril,
může časem
ztratit vztah
k hudbě.***

Radka Fišarová

tvorivost, hru, nezahlcovat je, neznechutit jim hudbu přílišnou zátěží a jednostranností.

3. Myslím, že se stále dává přílišný důraz na hraní not. Ano, jsou důležité pro to, abychom si mohli zahrát to napsané. Ale děti by měly více zpívat, učit se hudbu slyšet, trénovat sluch, učit se rytmy z celého světa, poznat hudbu nejen klasickou, evropskou, ale i hudbu Afriky, Indie, hudbu arabskou, lidovou... Tam jsou ty kořeny. Pochopit do hloubky, co je to rytmus, groove, učit se být uprostřed svého zvuku, vnímat různé nálady a barvy... To vše se dá probudit, v notách to ale není. Učit se a objevovat různé způsoby improvizace. Jednoduše přivést děti k jiným zdrojům, ukázat jim ten fascinující příběh hudby, tvorby, lidského vyjádření. Určitě jsou učitelé, co takové věci dělají, ale myslím, že jsou stále v menšině. Jak řekl jakýsi filozof, teprve v zrcadle jinakosti můžeme najít sami sebe, a té je v té naší zemi stále málo, příliš se uzavíráme.

4. Pokud to všechny strany baví a přináší jim to radost a něco nového, což mně se děje ve velkém, má to osvěžující a blahodárný účinek. Mít možnost motivovat, komunikovat, sdílet, být prostředníkem, to je radost a zodpovědnost zároveň. A to mi dává smysl... ✕